

Kiskunsági Nemzeti Park

Két víz köze

**Madaraknak és turistáknak is vonzó lesz a Péteri-tó
Interjú Dr. Bankovics Attilával
Megalakult az Órjeg és szőlőhegyei Natúrpark**

A Petőfiszállás, Pálmonostora és Csengele között található Péteri-tó nem a legismertebb tavacska a Duna-Tisza közén. Pontosabban az emberek között nem a legismertebb, mert élővilága bizony kifejezetten gazdag, és az errefelé vonuló madarak is jól tudják, itt pihenő- és táplálkozóhelyre lelnek. Nem véletlen, hogy 1965-ben erre a tóra esett dr. Bankovics Attila, a kiváló biológus, ornitológus választása, hogy részletes és rendszeres kutatásba kezdjen munkatársaival a területen. Munkája már az első tíz évben olyan sikeres és a hatóság számára is meggyőző volt, hogy a Péteri-tavat 1976-ban védetté nyilvánították Péteri-tavi Madárrezervátum néven. Attila a mai napig rendületlenül nyomon követi a tó körül zajló változásokat, a lapunkba készült interjúhoz is itt beszélgettünk vele.

A tavat a 20. században több negatív hatás is érte, hajdani vízfelülete a többszöröse volt a mainak. Egy Európai Unió pályázati projektnek köszönhetően Igazgatóságunk a lehetőségekhez mérten az eredeti mederállapothoz hasonló helyreállítást és ökoturisztikai fejlesztéseket végez. Minderről bővebben is beszámolunk a Fókuszban rovatban.

Petőfiszállás és Pálmonostora támogató együttműködése rendkívül fontos a területen végzett munkánk során. Helyszűke miatt csak röviden tudunk bemutatni néhány érdekességet a két település életéből. Az egykori Péteri-tavi iskola épületének új életébe is bepillantunk, ahol fantasztikus dolgok születnek nap, mint nap, Fanyúvasztóéknak köszönhetően. Elvárásolt a milió, ami itt körülött minket, reméljük a velük készített interjú is átadja ezt. Ágnes említette – és remélem nem haragszik meg érte, hogy leírom – hogy nincs túl jóban a pókokkal. Bízom benne, ha elolvassa a 14. oldalra írt cikkünket arról, mire is képesek ezek a remekbeszabott kis szövőmesterek, egy kicsit barátságosabban tekint majd rájuk.

Idén november 21-én tartjuk népszerű családi rendezvényünket, a Fehértavi Darvadozást a szegedi Fehér-tónál. A rendezvényközpont ezúttal Sándorfalván, a Pallavicini Kastély kertjében lesz, ahol színes programokkal várjuk a látogatókat. Ügyelünk, hogy a járványügyi előírásokat betartsuk, és folyamatosan nyomon követjük az aktuális rendelkezéseket. Reméljük, hogy megtarthatjuk a szabadtéri rendezvényt, és találkozhatunk Önökkel. Egy biztos, a darvak már érkeznek.

Kiss Mónika - szerkesztő

IX. FEHÉRTAVI DARVADOZÁS

2020. november 21.

Rendezvényközpont:
Sándorfalva, Pallavicini Kastély
(Sándorfalva, Szabadság tér 6.)

Programok:

7:00-11:00 Madárgyűrés a Szalakóta Látogatóközpontban

8:00-13:00 Kisvonatozás a Fehértavi Halvasúton
A Fehértói Halászcserda mögül minden egész órákor indul kisvonat a KNPI Kutatóházig. Jegyár: 1000 Ft/fő, a Szegedfish Kft. telephelyén kell megvenni.

Programok a kastélykertben:

10:00-15:00 Szabadtéri népi játékok

10:00-15:00 Természetismereti játékok és kiállítás

10:00-15:00 Helyitermék-vásár, pörköltfőző verseny

10:00-14:00 Lovaskocsis természetismereti túrák. Indulás: 10:00, 11:00, 12:00 óra. A kocsira max. 10 fő ülhet, jegyvásárlás a kastélykertben. A Brassói utca végétől gyalogos a túra, itt is be lehet csatlakozni.

10:00-13:00 A Darumadár fenn az égen című film (26 perc) és a Hortobágyi darumese című animációs film (14 perc) vetítése.
A vetítések kezdete: 10:00, 11:00, 12:00, 13:00 óra.
Helyszín: Kávézó Vadász terem, egyszerre max. 20 fő. Ingyenes.

11:00 Tóth Gábor szabadtéri vadállat-bemutatója

12:00 A „Madárvonulás gyerekszemmel” rajzpályázat díjátadója

13:00 Bemutatkozik Samu, a KNPI méreg- és tetemkereső kutyája

15:00 Darubehúzás megfigyelése. Találkozó: Sándorfalva, Brassói utca végén, a sorompónál. 20 fős csoportokban szakvezetőikkel.

Tartalom

3 Rövid hírek 4 Madaraknak és turistáknak is vonzó lesz a Péteri-tó 5 Rövid áttekintés a Péteri-tó élővilágáról 7 Interjú Dr. Bankovics Attilával 10 A Péteri-tó szomszédai: Petőfiszállás és Pálmonostora	11 Fanyúvasztóéknál új életre kelnek a százéves padlásdeszkák 12 Megalakult az Őrjeg és szőlőhegyei Natúrpark 14 A különleges pókfonál 15 Programajánló

Kövessen minket a Facebook-on: www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark, weboldalunkon: www.knp.hu.

Impresszum

Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • Felelős kiadó: Ugró Sándor igazgató • Szerkesztő: Kiss Mónika, Márta Krisztina • Grafika: Szűcs Ferenc

Címlapfotó: Turóczy Tibor

Fotók: Agócs Péter, Aradi Eszter, Bakacsi Gábor, Fanyúvasztó, Filotás Zoltán, Kalotás Zsolt, Kis Ferenc, Kiss Edina, Kiss Mónika, dr. Kriska György, Márta Róbert, Molnár László, Pálmonostora archívum, Puskás József, Rácz András, Szalai Károly, Végvári Zoltán

Elérhetőségeink: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.,

Telefon: +36 76/482-611, Fax: +36 76/481-074 • E-mail: titkarsag@knp.hu, www.knp.hu

ISSN 1589-2034

Készült a KEHOP-4.1.0-15-2016-00080, „A Péteri-tó természetes mederalakulatának helyreállítása” című pályázat finanszírozásával.

LEZÁRULT A SZALAKÓTAVÉDELMI PROGRAM

Csaknem hatévnyi munka ért a végéhez, befejeződött a „A szalakóta védelme a Kárpát-medencében” című, az Európai Unió LIFE+ keretéből finanszírozott projekt. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület konzorciumvezetőként irányította a hazánkat és Romániát érintő projektet, melynek fő célja a Kárpát-medence szalakóta populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása volt. A projektben a szegedi Fehér-tó körüli szikes ösgyep-maradványok leromlásának megszüntetését tűzte ki célul Igazgatóságunk, melynek megvalósítása az idegenhonos fásszárú özöngyomok kiirtásával kezdődött. Mivel a szalakóta a magányos fákkal, facsoportokkal tarkított sztyeppék madara, ezért az ezüsthégyi megvalósított területeken őshonos fajok

csemetéit ültették el, melyek később fészkelésre alkalmas fás ligetekké nőnek. A tőrendszer északi oldalán elhelyezkedő, kb. 30 hektáros Macskási-gyepen elbontottuk az egykori halivadéknévelő kazetták miatt épült gátakat és műtárgyakat, az eltávolított földdel pedig a kapcsolódó munkaterületeken csatornákat temettünk be. Így sikerült létrehozni a területen egybefüggő gyepet, ahol többek között a sóbolla máris megvetette a lábát. Sándorfalva szomszédságában elkészült a Szalakóta Látogatóközpont, mellette pedig felépült egy 12 m magas kilátó, ahonnan a teljes tőrendszerre rálátni. Daruvonulás idején a kilátót 14 órától lezárjuk, mert a tóra behúzó darvakat zavarják a fent mozgó emberek. Megértésüket köszönjük!

Fotó: Kis Ferenc

ELEKTROMOS KERÉKPÁROKKAL BŐVÜL A TÚRAKÍNÁLATUNK

E-Kerékpár Programot indított az Aktív Magyarországért Felelős Kormánybiztosi Iroda, valamint az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ a hazai nemzeti parkok számára, melynek keretében elektromos rásegítésű kerékpárokat biztosítottak a parkok számára. 150 millió Ft értékben 211 db elektromos rásegítésű kerékpárt osztottak szét a nemzeti parkok között, hogy bővíthessék turisztikai kínálatukat. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 20 ilyen trekking kerékpárt kapott.

Fontos tudni, hogy nem elektromoskerékpár-kölcsönzésről van szó, hanem szakvezetési túrákon lehet majd velük részt venni. Az elektromos rásegítés eltörli a korosztályok közötti fizikai különbségeket, így a 14-20 évesek is együtt tekerhetnek a nyugdíjas korúakkal, valamint hosszabb, 50-60 km-es távokat is könnyen lehet majd teljesíteni. Októberben három, tesztjellegű vezetett túrát szerveztünk a Kolon-tó körül, de a jövő évben már nagyobb e-kerékpáros túrakínálatot bocsát az Igazgatóság az érdeklődők rendelkezésére. A túrák során alkalmazkodni kell a Kiskunság terepi viszonyaihoz, ami meredek kaptatókat ugyan nem, de futóhomokos utakat viszont jelenthet. Ez utóbbiban sem könnyű a kerékpározás, így bizony előfordulhat, hogy egy-egy szakaszon tolni kell még az elektromos rásegítésű kerékpárt is.

Fotó: Filotás Zoltán

FOGOLY-VISSZATELEPÍTÉS AZ ŐRJEGBEN

Az intenzív mezőgazdaság térhódítása következtében az agrártájak élővilága folyamatosan szegényedik. Ez a folyamat nem kerülte el a természeti erőforrásokban gazdag Őrjeget sem. Szerencsére itt a helyzet némileg javult az elmúlt években, köszönhetően a terjeszkedő ökológiai gazdálkodásnak és a hagyományos gazdálkodási módoknak. A fogoly tipikus példája a kisparcellás mezőgazdálkodáshoz alkalmazkodni képes fajoknak, a múlt század első felében gyakori vadfaj volt errefelé, ám később állománya drasztikusan lecsökkent.

A homokméggyi Dózsa Vadásztársaság nagy elhatározásra jutott, a területen élő maradék

állományt szeretné megmenteni. Belekezdtek egy többéves visszatelepítési programba az Őrjeg és szőlőhegyei Natúrpark Egyesület támogatásával, melynek eredményeképp egy életerős törzspopulációt kívánnak kialakítani, amely lehetőséget nyújt a fogoly további terjedéséhez. Az előkészítő munka egy 1,5 hektáros parcellán ökológiai gazdálkodási módszerekkel, változatos mezőgazdasági kultúra kialakításával kezdődött. Itt engedtek szabadon több mint kétszáz foglyot szeptemberben, melyet a következő években megduplázva terveznek folytatni.

Fotó: Agócs Péter

Madaraknak és turistáknak is vonzó lesz a Péteri-tó

Kiss Mónika, Márta Krisztina, Molnár László

A Péteri-tó a Duna-Tisza közti Homokhátság ÉNy-DK irányú szélvájta tóláncolatának egyik tagja, mely rendkívül gazdag madárvilága miatt 1976 óta természetvédelmi oltalom alatt áll. A három egységből álló tórendszer eredetileg természetes szikes vízfelület volt, melyet a 20. század során átalakítottak halastóvá, jelenleg pedig igyekeznek helyreállítani a tó eredeti mederalakulatát.

A pannon szikesek egyedülálló értéket képviselnek Európában

A Péteri-tavi Madárrezervátum az úgynevezett pannon szikesekhez tartozik, amelyek az Európai Unióban egyedülálló és kiemelt jelentőségű élőhelyeknek számítanak. A szikes tavak a Kárpát-medencében egykoron különösen jellemző vizes élőhelyek voltak, napjainkra azonban kiterjedésük jelentős mértékben csökkent, állapotuk romlott. A belvízrendezés, a felszín alatti vizek fokozott ki-termelése, a területhasználat és a klimatikus változások együttes hatásának köszönhetően a 19. századi 18.000 hektárról a 20. század végére kb. 2.500 hektárra esett vissza a szikes tavak kiterjedése a Duna-Tisza közén, ami 86%-os csökkenést jelent. Épp ezért rendkívül fontos, hogy a még megmenthető pannon szikeseket helyreállítsuk, és minél jobb ökológiai állapotban megőrizzük.

A tómeder újjraegyesítése

A Péteri-tónál a 781 hektáros védett területből 220 hektáron terül el a három tóegység, a többin nádasok, szikes rétek, öreg nyarasok és elegyes tölgyesek találhatók. Ez utóbbiak helyén korábban akácok voltak, de a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a saját vagyongazdálkodásában lévő akácokat hazai, őshonos fajokkal újította fel. A tó petőfiszállási végén lápi jellegű, fűbokros, rekettyefüzes sásos, kis foltban kékperjés területet találunk, csapadékos években fakadó vizekkel. Az ide befolyó Kővágó-éri csatornában az idei kis víznél is savas kémhatást mértek, míg a tó nagy része lúgos hatású szikes víz. A tó medre a 20. század elejéig természetes volt, a vízfelület közel háromszorosa lehetett a mainak. Nem szabályozták, tavasszal a la-

posabb területek telítődtek vízzel. A tó állapotában az első jelentős változást az 1917-ben megépített, a később kialakított 1. és 2. tavat elválasztó töltés okozta. A mai állapotokat a 30-as években történt beavatkozások hozták létre: a víz felülete jelentősen lecsökkent, medrét a halastavi hasznosításnak megfelelően körgátas halastóvá alakították. Az utóbbi években a mesterségesen elszeparált három tómederrész (ami inkább csak kettő, mert a 3. tó eredetileg is különálló szikes mocsár volt több-kevesebb nyílt vízzel) különböző mértékben elnádásodott, mert nem lehetett olyan vízszinten tartani a tavakat, amely megakadályozta volna a mocsári növényzet gyors terjedését.

Gyakorlatilag ez a terület akut problémája: a lassú feltöltődéshez vezetó benádásodás. A halgazdálkodás megszűntével a tó vízszint változása a természetes szikes tavakét szimulálja: őszi-téli és kora tavaszi feltöltés, majd csapadék függvényében a folyamatos leszáradás.

Egy Uniós finanszírozású, nagy volumenű élőhelyrehabilitációs KEHOP projekt keretében elbontották az 1-es és a 2-es tó közötti 650 m hosszú, 12 m széles gátat, valamint a Kocsis-rét és a 2-es tó közötti, mára már erősen erodálódott gátat is, hogy a teljes szikes tó a lehetőségekhez mérten visszakapja az eredeti mederalakját.

A helyreállítástól azt várják a természetvédelmi szakemberek, hogy a tó újjáéled, és **ismét létrejöhet itt egy olyan nagy kiterjedésű vizes élőhely, amely vonzza a parti- és vízimadarak tömegeit és szervesen kapcsolódik a madárvonulási útvonalat kísérő szikes tavak észak-déli irányú láncolatába.** A tó újjraegyesítésével ismét beindulhatnak

a szikesek tavakra jellemző természetes folyamatok. Ilyen például a *tólengés*, amikor az uralkodó széljárás irányának megfelelően az erős szél a tó egyik felébe fújja a sekély vizet, a vízszint kilendülése pedig átformalja a partot és a parti növényzetre is hatással van: hozzájárulhat az egyre terjedő nádas és a gyékény visszaszorításához. Ezt a folyamatot készíti elő a nádszegély egy részének levágása és a felnövekvő növényzet többszöri szárazítása a projekt időszaka alatt. Az elbontott töltésekből kikerült föld egy részével megerősítik a Kővágó-éri-csatornával szomszédos, a tómedret észak-keletről határoló gátat. Így tavasszal is biztonságosan tartható magas vízszint a mederben.

Ahhoz, hogy a tó vízrendszere szabályozhatóbb legyen, és elegendő vizet tudjanak a területre juttatni, felújították azokat a feltöltő csatornákat és zsilipeket is, amelyek a tó vízutánpótlását biztosítják a Dong-éri és a Kővágó-éri főcsatornából, valamint itt készült egy új tápcsatorna és épül hozzá a zsilip is. A nagyobb kapacitású vízbeeresztés lehetőségének kiépítése azért fontos, mert így mód nyílik arra, hogy a tavak feltöltése akkor történjen meg, amikor a természetvédelmi szempontoknak legjobban megfelelő minőségű víz érkezik a három szomszédos csatornán. Esetenként jelentős vízforrás a felszín alatti talajvíz is. Csapadékos években nagy beáramlás lehet, ezt főleg az tó északi végén lehet tetten érni, ahol a fűzek, magyar kőrisek alatt szemmel is látható feláramlások jelennek meg. A harmadik vízforrás a mélyebből felszivárgó rétegvíz, amely oldott sziksoval dúsítja a tó vizét. A mesterséges gátak ezt a vízmozgást is részben megváltoztatták. A víz áramlásából fakadóan kétféle vízi

Rövid áttekintés a Péteri-tó élővilágáról

Bankovics Attila

A védelem alatt álló Péteri-tavon változatos élőhelyek találhatók viszonylag kis területen belül, ami fajgazdag élővilágot eredményez. A területen ezideig észlelt madarak fajszáma 262, melyből 123 költ is a térségben. Három

A kabasólyom rendszeresen költ a tónál.
Fotó: Kalotás Zsolt

fő csoportra oszthatjuk az itt fészkelőket a rangsorolás igénye nélkül: a sziki fészkelő közösség, a nádasok fészkelő közössége és a nádi énekesek.

A **sziki fészkelőközösség** két legjellegzetesebb tagja a gulipán és a gólyatöcs. Az elmúlt években a gulipánnak egyáltalán nem, a gólyatöcsnek pedig alig néhány sikeres költése volt itt, bár kis számban szinte minden évben megtelepsznek a tó környéki szikésken. Társuló fajok a nagy goda, a piros lábú cankó és a bibic. A parti madarak egy további faja a közép sárszalonna, mely adott években a kevésbé szikes, inkább mocsaras réteken választ fészkelő helyet, de az elmúlt években ennél a fajnál nem tapasztalt fészkelést a területen dolgozó természetvédelmi őr.

A **nádasok fészkelő közösségében** ott találjuk a legfontosabb fokozottan védett gémféléinket, mint a nagy kócsag, a kis kócsag, a vörös gém, az üstökös gém, a bakcsó, a pocgém (törpegém), és a bölömbika. Egy részük telepesen költ, kisebb részük szétszórtan. Ezekhez társul még két faj, a kanalasgém és kivételes években a batla.

A terület madárvilágát folyamatosan monitorozzuk.
Fotó: Molnár László

A nádas visszaszorítására nagy szükség van a tavon.
Fotó: Molnár László

élőhelytípus találkozása a tó. Az északi vége az ún. **láp fő**, a tó nagy része pedig a **székalj**. A lápi jelleg ugyan megtalálható (bokorfűzes, kékperje, zsombéksásos, lápi csalán), de alapvetően a sziki jelleg dominál. Ugyan a jellegzetes sziki fészkelő közösségek már gyakorlatilag eltűntek innen, de jó területkezeléssel részben még vissza lehet hozni. Ehhez megfelelő vízviszonyok is szükségesek.

A területről továbbá eltűnik minden olyan, a szemnek sem esztétikus tájromboló létesítmény, aminek már nincs funkciója és az egykor itt folytatott halgazdálkodást szolgálta: zsilipek, ivadéknevelő tavak, gátak.

Ökoturisztikai fejlesztések

Aki szeretne megismerkedni a Péteri-tóval, már most is megteheti, ha távcsővel a nyakában végigsétál a 3500 m-es Vöcsök tanösvényen, amely egész évben szabadon látogatható. A tanösvényt a legkönnyebben az 5. számú főútvonalról lehet megközelíteni, a 127. km-nél, az út mellett álló felújított, egykori tanyasi iskolaépület (ma a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Tiszamenti Tájégségének központi irodája) előtt lehet megállni autóval és maga a tanösvény is itt kezdődik. Aki nyitott szemmel jár, az akár még távcső nélkül is rengeteg érdekességet fedezhet fel, például láthat olyan karvastagságú kidöntött facsometét, amelyen ott vannak a hódok fognyomai. A gátakat és várakat építő hódok egyébként új lakók a Péteri-tónál, korábban nem fordultak itt elő, ellentétben a vidrával, amely gyakran látogatta a Péteri-tavi halgazdaságot is. Napközben persze nekik is inkább csak a nyomaikat lehet felfedezni, mert a vidrák jellemzően éjszaka járnak zsákmány után.

A kialakuló madárparadicsom várhatóan számos érdeklődőt vonz majd Kiskunfélegyházáról, Kecskemérről és a környező településekről. Jó hír a számukra, hogy **több ökoturisztikai fejlesztés is elkészül a tó körül 2021. tavaszra**.

A tó északi oldálán épül egy új kilátó, ahonnan gyönyörű panoráma tárul majd a látogatók szeme elé. Az északnyugati oldalon egy új, 2000 m-es tanösvény készül, melynek végén egy 150 m hosszú pallósor vezet majd be a nádason keresztül egy nyolcszögletű madármegfigyelő leshez, hogy a tó nyüzsgő madárvilágába közelebbi bepillantást nyerjünk.

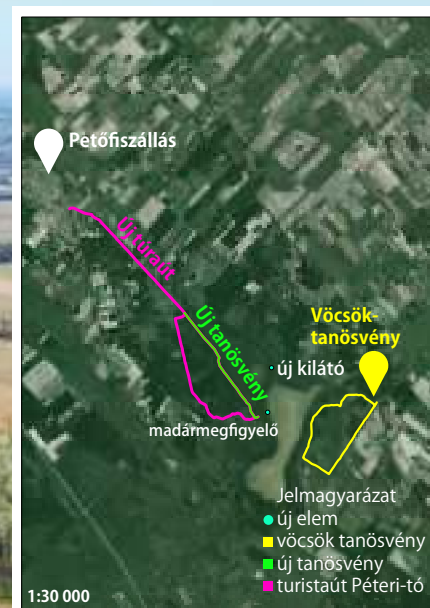

Az 1-es és 2-es tó közötti töltés elbontása.
Fotó: Molnár László

A nagyobb túrára vágyók a petőfiszállási vasútállomásról induló túraútvonalat is választhatják majd, amely becsatlakozik az új tanösvényhez is, majd visszaérkezik a vasútállomásra.

Kunhalom a Péteri-tónál

Aki az állat- és növényvilág mellett az életelen természeti értékek iránt is érdeklődik, az megkeresheti a Fekete-halmot, amely egy őskori mesterséges halom a Péteri-tavi Madárrezervátum területén. Feltehetőleg a középkortól hármashatár szerepet is betöltött a mai Petőfiszállás-Csengele-Pálmönostora találkozásánál. A halom ma egyben megyehatárt is jelöl, a halomtető ÉK-i részén beton földmérési alappontot találunk. A helyiek elmondása szerint egykor katonai célt szolgáló fából épült torony állt a tetején, amit a 60-as években lebontottak. A katonai tevékenység nyomai azonban a mai napig láthatók, ugyan is kisebb árkok, gödrök figyelhetők meg rajta.

A meglévő Vöcsök-tanösvény és az új ökoturisztikai létesítmények

Egyre gyakoribb a vörös mókus a tó körül.
Fotó: Molnár László

Hatalmas értéket képvisel ez a sok fokozottan védett gázló madár itt egy helyen. A gémtelpek vonzáskörzetében rak fészket nádasaink egyedüli ragadozó madara, a barna rétihéja. A ragadozókat képviselik még a táplálkozni idejéről rétisasok és a rendszeresen költő kabasólyom is.

A **nádi énekesek** sora is gazdag. A nagyobb mennyiséget a nádi tücsökmadár, a cserregő nádiposzáta, a foltos nádiposzáta, barkóscinege és a nádirigó adja, de ott vannak a kisebb számban megtelepedők, mint a függőcinege, a nádi sármány, valamint a kivételes években itt költő kékbegy. Értékes faunaelem a fülemülesítke, amely egy fokozottan védett nádiposzáta faj. Molnár László természetvédelmi ör megfigyelései szerint 5-10 pár (vagy akár több) minden évben fészkel a Péteri-tónál. Az átvonuló fajokból csak néhány érdekességet említek, mint a halászsas, a sárjáró, a sarlóspartfutó, a tavi cankó, az ezüstlile és a vékonycsőrű víztaposó. A kezdeti években a pajzsoscankó tömeges átvonulását figyeltük meg minden tavasszal. A fekete gólyák és darvak vonulás idején kisebb csapatokban látogatják a területet.

Az itt megtalálható 36 **emlősfaj** közül a legértékesebbek természetesen a fokozottan védettek, mint a vidra. El kell róla mondani, hogy korábbi vadászhatósága következtében állománya az 1950-es években a kipusztulás szélére került országosan, s csak védetté

A tó egyik értékes fajtát, a fokozottan védett lápi pócot sajnos már nem észleljük az utóbbi években. Fotó: Kalotás Zsolt

Ha a Péteri-tóhoz megyünk, a távcsövet ne hagyjuk otthon. A Vöcsök-tanösvényen található kilátóról a nyílt víz madarait szemlélhetjük. Fotó: Molnár László

nyilvánítását követően kezdett magához térni. A Péteri-tavon már a szemünk láttára, az 1970-es években telepedett meg újra, s ettől kezdve a vidra kis számban folyamatosan előfordul.

A hermelin, a molnár görény és a házi görény mára szinte eltűnt a területről, míg az embert inkább kerülő nyuszt, és az ember közelségében is jól megférő nyest állománya gyarapodott. A borz az 1980-as években telepedett meg először, s azóta is rendszeres. Az első mókust 1984-ben észleltem itt, eleinte csak átjáró vendégként mutatkozott, főként dióérés idején. Az utóbbi években viszont már fészket is rak, sőt szaporodik. Tanúi lehettünk a vaddisznó megtelepedésének és elterjedésének, mely csúnya károkat okoz a nádi fészkelő madarak szaporulatában mindenfelé. Jelenleg a hód térhódításának lehetünk szemtanúi. 2018-ban telepedett meg itt. Már több helyen is van a Dong-ér gátjába vajt lakott kotoreka. A sziki madarak állományának lecsökkentésében a róka játszotta a legnagyobb szerepet. Túlszaporodása (amit „túlszaporításnak” nevezek, mivel az ember hozzáállása az oka), egybeesik a talajon fészkelő sziki madarak eltűnésével.

A vízi élőhelyek változatossága a **halfauna** gazdagságát is maga után hozza. Magam 18 fajt mutattam ki a területről, de ennél nyilvánvalóan több is él a vizekben. Legértékesebbek a mocsaras, lápos részeken meg-

Nem túl nagy állománnyal ugyan, de rendszeresen költ itt a piroslábú cankó.
Fotó: Bakacsi Gábor

Alföldi csikbányák

Nem is olyan régen, amikor az Alföld tekintélyes részét mocsarak borították, gyakori mesterségnek számított a csikászás, a mocsarak lecsapolása óta azonban ez a foglalkozás gyakorlatilag kivesztettek számát. A Péteri-tóban is gyakori volt a réti csík. A 30-40 centiméteresre is megnövő csík volt az alapanyagja a ma már ismeretlen ételnek, a csíkos káposztának.

A réti csík oxigénszegény vízben is képes megélni, mert a levegőből közvetlenül is tud oxigént felvenni. A halászok pedig éppen ezt a tulajdonságát használták ki. Megtisztítottak egy kis foltot a növényzetrel sűrűn benőtt lápban, és erre helyezték vesszőből font varsájukat. A nyílt vízfelületen hamarosan megemelkedett a vízben oldott oxigén szintje, ami tömegével vonzotta oda ezeket a halakat. Nem véletlenül nevezték az ilyen halfogó helyeket csikbányának. A réti csík az egyetlen hazai halfaj, amely képes elviselni a vizek időszakos kiszáradását és akár hetekig is kibírja a lápok nedves iszapjában.

Fotó: Puskás József

A májusban nyíló poloskaszagú kosbor viszonylag gyakori orchideafaj a tó környéki réteken. Fotó: Kalotás Zsolt

telepedő fajok, mint a lápi póc és a réticsík. Utóbbi az élőhelye időszakos kiszáradása esetén az iszapba ágyazza el magát, s ott nedves körülmények esetén heteket is átvészel.

Mindössze öt **hüllőfaj** ismert a területről: a vízi sikló, a fürge gyík, a zöld gyík, a mocsári teknős, és Molnár László az utóbbi években a homoki gyíkot is megtalálta. A mocsári teknősről mindenképp meg kell említeni, hogy országosan sem elhanyagolható az itt élő állomány. A homokos talajokkal övezett sziki mocsár ideális feltételeket teremt a teknősök számára.

A **kételtűek** néhány fajjal képviseltek a védett területen. Valamennyiük védett, ami nyilvánvalóan mindenki előtt közismert. A farkos kételtűeknek két faja él itt, a dunai götte és a pettyes götte. A békák talán legjellemzőbbje és legértékesebbje a homokos talajokhoz kötődő barna ásóbéka. Bár éjszakai aktivitású, kedvező időjárási feltételek esetén néha nagy számban jön elő nappal is. Egy ilyen alkalommal, szakkörös tanulók segítségével 32 példányt számláltunk meg egy homoki gyeper 20 x 20 méteres négyzetén.

A szikések és a mocsarasodó élőhelyek adják a legértékesebb **védett növényeket**. Ezideig ötféle orchideát találtam a területen. Leggyakoribbak az agárkosbor, a poloskaszagú kosbor és a mocsári kosbor, ritka a vitézkosbor és a fehér madársisak. A sziki növényártársulásokra a zonalitás jellemző. A legmélyebb szinten foglal helyet a mézpzásit, vele együtt keverve vagy kissé feljebb már homogén állományban nő a májusban virágzó pozsgás zsásza. A szikes tócsa parti részűjén látható a réti sás vörösbarna gyűrűje. Az 1960-as és az 1970-es években az 1-es tóban a víziló fark alkotott összefüggő állományt, de Molnár László az utóbbi években már nem találta meg a fajt.

A Péteri-tó természetes mederalakulatának helyreállítása KEHOP-4.1.0-15-2016-00080 számú projekt. Támogató szerv: A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával, a Széchenyi 2020 program és a „Környezeti és Energiahatékonsági Operatív Program” keretében, 100% pályázati forrásból valósul meg. Támogatás összege: 329.900.000 Ft Projekt időtartama: 2017. április 07. – 2022. február 28.

INTERJÚ DR. BANKOVICS ATTILÁVAL, aki 55 éve kutatja a Péteri-tó élővilágát

Fotó: Kiss Mónika

Kérdező: Márta Krisztina

A Péteri-tóról dr. Bankovics Attila ornitológussal beszélgettünk, aki immár 55 éve, 1965 óta kutatja a terület élővilágát. Attila az elmúlt évtizedekben gyakran vitt magával gyerekcsoportokat, fiatalokat is a Péteri-tavi kirándulásokra, amelyek életre szóló élményt jelentettek a résztvevőknek. Többen közülük azóta maguk is kutatók lettek: biológusok, ornitológusok, botanikusok, de van olyan is, akiből erdész, másvalakiből pedig kertész lett. Ami közös bennük felnőttként is, hogy mindannyian természetszerető és a természet iránt ma is érdeklődő emberek.

Mikor jártál először a Péteri-tónál?

1965. november 7-én. Akkoriban ez a dátum „ünnepnapnak” számított, ezért szabad napja volt a diákoknak. Jaszenovics Tibi barátom Kiskunfélegyházáról érkezett vonattal, ahol a katonaidőjét töltötte, én pedig az ellenkező irányból, Szegedről jöttem, ahol egyetemi hallgató voltam. Emlékszem, szép napos, őszi idő volt, de reggel fél hétkor, amikor találkoztunk az állomáson, még köd és pára ülte a laposabb részeket.

Miért épp a Péteri-tóra esett a választásotok?

Mindketten az erdészeti technikum tanulói voltunk Szegeden, s szabadidőnkben gyakran jártunk ki a város környékére, hogy az élővilágot, főként a madárelételem tanulmányozzuk. A Maros-part, a Tisza-ártér és a Fehér-tó voltak leggyakoribb célpontjaink. Akkoriban még nem volt megszokott a határban bolyongó fiatalok látványa. Még a technikumban is ismeretlen volt ez az életforma, s ilyen

célből el sem tudtunk volna kéredezni tanárainktól még a „kimenő” idejére sem. Ezidőben, a hatvanas évek elején hozta létre Beretzk Péter, a Fehér-tó nagy kutatója a TIT keretein belül a Szegedi Madártani Szakkört, melynek alapító tagjai lettünk. A Fehér-tó madárvilágát tanulmányoztuk Beretzk Péter vezetésével, és az ő ötlete volt később, hogy ha ilyen sokan vagyunk, szóródjunk szét a megye területén, hogy több helyről is gyűjthessük a madártani adatokat. Már az egyetem biológia-földrajz szakos hallgatója voltam, mikor az ötletet végül valóra

váltottuk. Tibi barátommal mi egy messze eső területet kerestünk. Egy olyan helyet, ahol nemigen folyt még rendszeres terepku-tatás, így esett a Péteri-tóra a választásunk. Az első itt töltött napunkon 36 madárfajt észleltünk, és nagyon meg voltunk elégedve. Alig vártuk a tavaszt, hogy megkezdhesük a fészkelő madarak felkutatását is: akkor derült ki, hogy ritka sziki madarak is költenek a Péteri-tónál, mint a gulipán, széki lile, nagy goda és a piros lábú cankó.

Hány madárfajt figyeltél meg itt az évek során?

Jelenleg 262 a Péteri-tó térségében észlelt madárfajok száma, ebből 256-ot magam is láttam. A fészkelők száma összesen 123. A fajok többsége — mint láthatjuk — nem fészkel itt, ám sokuk rendszeres átvonuló, és szép számmal vannak olyanok is, melyek ritka vendégek. Két esetben észleltem háromujjú csüllöt, ami egy tengeri madár, de megfigyeltem dolmányos sirályt, ujjas liléket és füstös récét is, melyek szintén a tengerpartokhoz kötődő madarak.

Mi volt számodra a legnagyobb élmény?

Ezt a kérdést nehéz megválaszolni, mert sokáig tartana. Nagy élményt jelentett számomra a lócsér, melyet itt láttam életemben először egy áprilisi napon. De a pásztormadarak is emlékezetesek, melyek 1966 nyarán kerültek eléem. Július 3-a volt, már a homokos utat tapostam, hogy elérjem a délutáni vonatot, mikor az egyik tanya akácligetéből seregélyek zsisibongására lettem figyelmes. Odanézve nem hittem a szememnek, egy csoport pásztormadarat láttam meg a távcsőben. El sem repültek mindjárt, egy tízes csapat nyüzsgött ott a lombozatban. Mondanom sem kell, a vonathoz nem folytattam az utam, már úgysem értem volna el. A napom hátralévő részét a ritka madárvendégek megfigyelésére szenteltem. Ott maradtam és egészen sötétedésig figyeltem őket, hogy mozognak, mit csinálnak, mivel táplálkoznak. A pásztormadár egy közép-ázsiai faj, amely Indiában telel, és adott években nem-

csak Tadzsikisztánig, Türkmenisztánig jön el tavasszal, hanem sokkal tovább is. Kedvelt fészkelőhelye a Kelet-Balkánon Dobrudzsa, de egyes években egészen a Kárpát-medencéig is eljutnak, és ilyenkor néha le is fészkelnek nálunk.

Rám eszedetett, úgyhogy éjszakára összerak-tam nádkévékből egy kúp alakú, nagyjából fedett szálláshelyet, ha esetleg esne, ne ázzak. A rákövetkező napon a madarakat még ugyanitt találtam. Néhány héttel később a közeli tanyában tudtam meg, hogy szinte a hónap végéig itt tartózkodtak, de nem fészkeltek.

Hogy viszonyultak hozzátok a helyiek?

Kezdetben furcsa lehetett nekik, hogy időnként megjelenik itt két szakadt öltözötű alak és be is kéredzkednek a tanyákra, de később már mindenütt megismertek minket és segítették a munkánkat. Természetes volt, hogy fecskéket gyűrizni bemehettem az istállókba, és mindig hoztak is valamit, hogy elérjük a gerendák oldalára tapasztott fecskefészkeket.

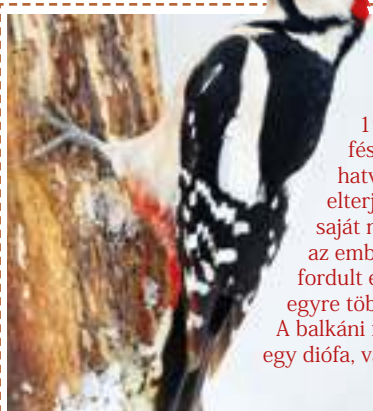
Volt, hogy napokig vagy amikor a szakdolgozatot írtam, akkor egy héttig is ott laktam egy-egy tanyán a családdal együtt. Egész nap a területet jártam, s este, amikor hazatértem, nem csak szálláshelyet kaptam, hanem — mint afféle szegény diákok — finom tanyasi ételekkel is megkínáltak.

Diplomamunkámat a Péteri-tó Molluscáiból

(Puhatestűek törzse) írtam, részben azért, mert volt már egy szakdolgozathoz elegendő, módszeresen gyűjtött anyagom, részben pedig az egyik tanárom hatására. Az egyetememen dolgozott az állatrendszertani tanszék docenseként Horváth Andor, a világhírű malakológus (puhatestűek, csigák, kagylók kutatója), ő tanította az állatrendszertant. Becenevén Csiga bácsinak nevezték őt a diákok, ezt persze valószínűleg ő is tudta. Nagyon nagy tudású ember volt, fejből mondta a világ állatrendszertanát, olyan értelemben, hogy minden csoportot ismert. Természetesen minden fajt nem említhetett, hiszen ha csak a gerinceseket nézzük, már az is rengeteg. Madárból több mint 11000 faj van, emlősből 6000 fölött, hullókból is több ezer... Nem azt mondom, hogy ezt mind tudta, de rengeteget ismert, és amiről az órákon beszélt nekünk, azt kapásból írta fel a táblára, soha nem keresgélte könyvből, hogy mi micsoda és hogyan kell írni a latin nevét. Ezen kívül ráadásul a gerinctelenekben is tökéletesen otthon volt, rengeteg rovar ismert és persze a puhatestűeket, amiből, ha jól emlékszem akkoriban 130 000 körül volt a fajok száma a világon. Magyarországon az élő puhatestű fajok száma 240 körül van, én a Péteri-tónál ebből harminckettőt találtam. Annak nagy része csiga volt, de volt néhány kagyló is, és nemcsak a tavakból ismert nagyobb kagylók, hanem apró kagylófajok is, mint a borsókagyló. Ezeket az iszapban kotorászva lehetett megtalálni.

Fotó: Kiss Mónika

EGYMÁST VÁLTÓ HARKÁLYFAJOK A PÉTERI-TÓNÁL

1938-ban itt mutatták ki először a Balkán felől terjeszkedő faj, a balkáni fakopáncs magyarországi fészkelését, nem is akárci: Homoki Nagy István filmrendező, aki nagy madárkedvelő is volt. Amikor a hatvanas évek közepén Bankovics Attila elkezdte felmérni a terület madárvilágát, a balkáni fakopáncs elterjedt volt itt mindenfelé. A tanyák mellett mindig volt egy kis szőlő gyümölcsfákkal, aminek megvolt a saját madárfaunája. A balkáni fakopáncs is ehhez az élőhelyhez kötődik, erdőbe nemigen megy, ragaszkodik az ember környezetéhez. Ameddig a tanya határa tartott a maga csonthéjas termésű gyümölcsfaival, addig fordult elő a balkáni fakopáncs is. Akkoriban nagy fakopáncsot még alig lehetett látni. Mára ez megfordult és egyre több lett a nagy fakopáncs, miközben teljesen eltűnt a Péteri-tó környékéről a balkáni fakopáncs. A balkáni fakopáncsot ma már főleg a városok külső kerületeiben, olyan helyeken lehet látni, ahol van még egy-egy diófa, vagy más gyümölcsfa a kertekben. A képen nagy fakopáncs látható.

Mennyit változott a terület élővilága?

Az élővilág állandó változásban van, sajnos az utóbbi évtizedekben főként a fogyatkozás irányába halad a változás. 1976-ban, ha felállt az ember áprilisban a Fekete-halom tetejére és onnan körülnézett, akkor azt látta, hogy a víztócsákkal tarkított rétek tele vannak mindenféle átvonuló és fészkelő madárral: hatalmas csapatokban mozogtak a pajzsoscsankók, a bibícek, godák revírjeiket foglalták, a tócsákban gulipánok és gólyatölcs táplálkozott, a vizek szélén kócsagok, gémelek lestek zsákmányukra. A közeli erdőfoltban 60 pár bakcsó rakott fészket. Próbáltam keresni ezt a pazar látványt azóta is, de ez már a múlté. A pusztá felett ugyanott és ugyanebben a tavaszi időszakban csak elvétve szállong egy-egy bibic vagy piros lábú cankó. A madarak mellett a Péteri-tó emlősfaunáját is feldolgoztam a hosszú évek során. Annak változásait is nyomon követtem. A hazai 87 emlősfajból ezideig 37-et sikerült kimutatni a területről. Tanúja voltam a vidra újbóli megletelepedésének az 1970-es években, ugyanakkor úgy látom az akkoriban még általánosan elterjedt hermelin mára teljesen eltűnt a területről.

Lehet még szerinted valaha ilyen?

A természet igen képlékeny és képes regenerálódni, ha békén hagyják, de mára már kevesebb forrás van, ahonnan ez a gazdag élővilág visszapótlódhatna. A természetes élőhelyek átalakítása ma is folyik, még a védett

területeken is. A koratavaszi olvadékvizeket, melyek az életet jelentik ezeken a helyeken, veszélyes „belvíznek” átkeresztelve kíméletlenül elvezetik, hogy pár hét múlva ugyanott a szárazság legyen az úr, ezért a pusztai élőhelyeken rendkívül lecsökkent sok fajnak az egyedszáma.

Pozitív változásokról is beszámolhatunk. Az első öt évben híre-hamva sem volt például a cigánycsuknak vagy a fülemülének. Az előbbi csak, mint átvonuló mutatkozott, s a 70-es évek elejétől kezdett költeni is, de a fészkelők száma a teljes területen soha nem haladta a meg az öt párat. A fülemüle pontosan 1970-ben a nagy tiszai árvíz idején telepedett meg. A Tisza hullámterét hetekre elöntő tavaszi árvíz lehetetlenné tette a talajon fészkelő ártéri madarak költését.

Így szorult ki a fülemüle is akkor a Tisza mellől, s talált menedéket a Péteri-tó ligetes erdeiben. Megjegyzem, hogy azóta folyamatosan minden tavasszal megtelepszik és el is terjedt a területen.

Évtizedekig hiányoltam a csuszka jelenlétét, hiszen alkalmas élőhelyei megvoltak a területen. Végül, nem is olyan régen, talán 2010 körül megjelent az első, s ma már több pár is költ a Dong-ér menti fás ligetekben. Ugyanígy, sokáig hiányzott a macskabagoly. Észleltem ugyan egy fakoronában pihenő példányt az 1-es tó végén, de biztos költését csak a legutóbbi években találta meg Besze Zoltán, a terület vadőre. Kikorhadt nyárfák kellene megletelepedéséhez, ezek odúit használja fiókái felnevelésére, sok más odúigényes védett fajhoz hasonlóan, mint a korai denevér, a nyuszt, a szalakóta, a búbosbanka, a cinegék és a seregély. Számukra létfontosságú, hogy a korhadt fákat a helyükön hagyjuk, még akkor is, ha már kidőltek, hiszen ezek a számos lebontó szervezetnek (rovarok, gombák), — melyek között sok védett faj is található — életelemet jelentik.

LETARTÓZTATÁSUNK A PÉTERI-TAVI SZIKESEKEN

Írta: Bankovics Attila

1966-ot írtunk. Az előző évben kezdtük meg a Péteri-tó madártani kutatását Jaszenovics Tibi barátommal. Ő Kiskunfélegyházáról jött ki rendszeresen vonattal, ott volt katoná, jómagam, Bankovics Attila Szegedről, mint a JATE biológiai-földrajz szakos hallgatója. Jártuk a területet, összeírva feltérképezve a madarakat s az egyéb gerinces állatokat, sőt később a puhatestűeket is.

Mivel Tibivel mindketten otthonosan mozgottunk a tanyasi emberek között, szívesen mentünk be elbeszélgetni vagy tejet venni. Egy szikes tócsa hátsó partján állt a Kasza-tanya, ahol mindig leveses tányérban kaptuk a tejet, úgy kellett kikanalazni, ettük kenyérral. Pár forintot, ami az ára volt, fizettünk érte.

Lehet, hogy néha gyanakodva néztek bennünket, mint új jelenségét a magyar pusztának, hiszen rendszerint nádszaggatta, rongyos nadrágban, lyukas tornacipőben jártunk, melyekben akadályt nem ismerve gázoltunk át nádasokon, szikes tócsákon, csatornákon és tavakon.

Azon a reggelen Bezerédy Ágnes hallgatótársam jött ki velem Szegedről, s a terepbilógus önfeledtségével merültünk el a terület növényzetének és madárvilágának tanulmányozásában, amikor egyszer csak azt láttuk, hogy három ember közeledik felénk egymástól olyan másfél méterre, hadrendben. Középen egy kövér rendőr haladt, pisztollyal a kezében, két oldalt egy-egy civil, talán vadász, puskáikat maguk elé tartva.

Le vannak tartóztatva! - kiáltotta felénk a rendőr.

Akkor mit kell csinálni? - kérdeztem vissza barátságosan.

Mit csinálnak itt? - faggatott tovább.

Elmondtuk mi járatban vagyunk, szerencsére ők is hamar rájöttek, hogy tévedtek, nem holmi tanyarablókat fogtak, csak egyetemistákat Szegedről, amit papírjainkkal is mindjárt igazoltunk.

Abban a hasznos intelemen részesítettek bennünket, hogy máskor mutassuk be a személyi igazolványainkat a közeli tanyákban, hogy tudják kik vagyunk és ne féljenek tőlünk. Ezt jó hogy mondták, mert erről tudtuk biztosan levezetni, mindez hogy történhetett. A Kasza-tanya, ahol a tejet ettük korábbi útjainkon Tibivel, nem volt messze. Már korábban is jelenthették mozgásunkat a helyi rendőrnek, Hájásnak, és amikor újra megláttak bennünket Bezerédy Ágival, rögtön üzentek neki, hogy megint itt vannak. Erre állt fel és vonult ki az elfogató osztag, s lopott be bennünket észrevétlenül, hogy már el sem szaladhattunk a vadászpuskák és a rendőrpisztoly elől. A godák, bibícek és gulipánok tanulmányozása ilyen helyzetekkel is jár.

„Attila nemcsak állatokat és növényeket tanított nekünk, hanem azt is megmutatta, hogyan tudjuk a neveiket hatékonyan megtanulni. Mindig arra buzdított, hogy a terepen jegyzeteljünk, a vonaton hazafelé pedig közösen leltározunk, rendszertani sorrendben fajlistát írtunk az asznap látottakból. Így annyiszor ismételtük el és írtuk le egy-egy madár- vagy növényfaj nevét, hogy igen gyorsan megtanultuk őket magyarul és latinul egyaránt.”

Márta Krisztina

Fotó: Márta Róbert

A Péteri-tó szomszédai: Petőfiszállás és Pálmonostora

Kiss Mónika, Márta Krisztina

Petőfiszállás

okkal viseli Petőfi nevét. A költő édesapja, Petrovits István marhái és juhái százával legeltek a Péteri-tó (akkoriban még Ferencszállási-tó volt a neve) közelében. A kis Petőfi egészen biztosan többször is

megfordult a ferencszállási legelőkön.

A puszta és a hatalmas marhacsordák vonzották ide a betyárokat. A Péteri-tó nádrengetege bújtatta például a hírneves lovasbetyárt, Macska Pistát, kinek tanyája a tó egy ingoványos, náddal körülvett szigetén volt. Rózsa Sándor és bandája pedig itt hajtották végre az el-

híresült vonatrablást 1868-ban. Felszedték a síneket a vasútállomás közelében és kisiklatták a vonatot.

A 20. században már egyre többen választották a tanyákat állandó lakóhelynek. Az 1930-as években Ferencszálláson, a mai Petőfiszálláson már több mint háromezer ember

élt, és Klebelsberg

Kuno népiskola-politikájának hatására sorra épültek a környéken a tanyasi iskolák. Ezek egyikében, a Pálmonostori úti épületben működik ma a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Tiszamenti Tájegységének központi irodája. Napjainkban Petőfiszállás dinamikusan fejlődő település, egyre többen költöznek ide Kiskunfélegyházáról, Kecskemétről, de Budapestről is. Fő vonzereje a falu családi hangulata, példaértékű itt a közösségi összefogás és szívesen fogadják az újonnan beköltözőket.

A Pálósszentkúti Kegyhely és a csodatévő kút

Petőfiszállás határában található a Pálósszentkúti Kegyhely, ami az Alföld egyik legnagyobb és legismertebb búcsújáró helye immár több száz éve, hivatalos egyházi elismerése viszont csak a pálos rend megtelepedésével, 1939-ben történt meg. A Pünkösdi búcsú és a

Kisasszony búcsúja a legjelentősebb események, a zarándokhely programjairól pedig a palósszentkut.hu oldalon lehet tájékozódni.

A kegyhely csodás tulajdonságokkal felruházott kútjáról több legenda is ismert. Az egyik szerint 1791-ben egy pásztor éjjel a nyáját terelte a pusztán, mikor a forrásra bukkant, melynek vizében a nagy fényvel tündöklő Szűz Mária alakját pillantotta meg. A hír gyorsan terjedt a környéken és sokan jöttek a forráskúthoz a csodát látni, vízből pedig betegeknek

vittek haza. Egy másik történet az 1700-as évek végéről származik, amikor egy béna koldus jött a kúthoz. Ivott a vízből, megmosakodott, s meggyógyult: lába visszanyerte erejét. Mankóit a forrás mellett földre szúrta, ezek kihajtottak és nagy fáva terebélyesedtek. A fákat később a búcsúsok szilánkként széthordták.

A Péteri tó másik szomszédos települése

Pálmonostora

ahol több meglepő különlegességekre bukkanhat az ember. Van itt önkéntesek által felújított régi szélmalom, 19. századi, toszkán oszlopos kúria és a faluban sok-sok tehetséges, a

munkáját vagy hobbiját szenvedélyesen szerető ember: egyikük például restaurátorként régi órákat és rádiókat gyűjt, de él itt egy mívés, sorszámozott citerákat készítő mester, valamint itt lakik a pszichedelikus zenét játszó Yenisei együttes alapítója, és itt nőtt fel Héjja Bella, Junior Prima-díjas népi énekes is.

Az összefogás szimbóluma lett a malommentő-mozgalom

A falu határában található Bagi-féle szélmalom nemcsak mint iparművészeti emlék érdekes, hanem azért is, mert a 2000-es évek elején

egy olyan mozgalmat hozott az alföldi faluba, ami még ma is igen szokatlan dolog Magyarországon. Egy francia tanárember, Alain Guillon átutazóban beleszeretett a Pálmonostora határában látott romos szélmalomba. Elhatározta, hogy megmenti. Megvásárolta az épületet és nemzetközi táborokat szervezett a felújítására. Éveken keresztül

magyar, orosz, japán és francia fiatalok dolgoztak nyaranta a puszta közepén, és évről-évre építették-szépítették a malmot. Volt azonban egy különös csavar a történetben, Alain ugyanis nem magának, hanem a közösségnek szánta a felújított malmot. Szerette volna, hogy a Bagi-malomban ismét búzát őröljenek, beszélgessenek, találkozzanak az emberek, és egyszerre legyen belőle egy élő, működő múzeum, valamint igazi közösségi térként is szolgáljon a helyiek számára. Az épület megmentéséről dokumentumfilm is készült.

A pálmonostori Keleti Fény TSZ-hez tartozott egykor a Péteri-tavi halgazdálkodás

„Szép volt a Péteri-tó, nagyon szerettem. Kijártam oda, beültem a csónakba és minden gondomat elfelejtettem, ahogy körbekerültem a tavat, – mesélte Hegedűs Péter, aki a TSZ főállattenyésztője volt.

A tavakat, melyekben főleg pontyot neveltek, a Dong-ér segítségével töltötték fel, amit 5-6 helyi artézi kút vízzel egészítettek ki. Az artézi kutak azonban később sajnos elapadtak, és így már nem volt könnyű fenntartani a haltenyésztéshez szükséges vízszintet. Volt olyan év, amikor a 2-es tó kiszáradt medrében birkákat legeltettek. Végül évtizedek után 2009-ben megszűnt a halgazdálkodás.

Pallavicini-kúria, amit a helyiek csak Sárgamajornak hívtak

A Pálmonostora keleti határában található 19. század közepén épült kúria ma már szinte az egyetlen megmaradt hely, ahol a Duna-Tisza közti majorságokra jellemző négyszögletes elrendezés jól látható. Az L alakú kúria épületszárnyai kívülről nézve négyzet formájúak, ahogyan négyszögletes maga az udvara is. Az épületegyüttes egykor a Pallavicini család birtokában volt, majd a tévesz időket túlélve végül ismét magánkézbe került.

FANYÚVASZTÓÉKNAÁL ÚJ ÉLETRE KELNEK A SZÁZÉVES PADLÁSDESZKÁK

Márta Krisztina

A Petőfiszálláshoz tartozó egykori Péteri-tavi iskolában ma egy művész házaspár él és dolgozik. Fanyúvasztó Ferdinánd bontott, régi faanyagból készít szebbnél-szebb tárgyakat: bútort, bálnát, hajóladát; Laczó Ágnes, a párja pedig grafikus, festőművész, akinek derűs-mésés képei sok-sok gyerekszobát és otthonot díszítenek szerzte az országban, sőt, igazából szinte minden kontinensen. Rendeltek már tőlük Amerikából, Ausztráliából és Kazahsztánból is.

A műhelyben, az egykori istállóban ülünk le beszélgetni, ahol most az „iroda” is van. A falon faburkolat, természetesen régi bontott deszkákból, rajta kis polcokon Ági alkotásai és kinyomtatott újságcikkek. Egmás mondatait továbbfűzve lelkesen mesélnek.

Olvastam a rólatok, hogy mindketten sokfelé jártatok a világban, életek például az Egyesült Államokban, ide pedig Budapestről költöztetek le. Mi hozott titeket Petőfiszállásra?

Éveken át kerestünk egy ilyen helyet, bejártuk a fél országot, de nem találtuk az igazit. Aztán egyszer csak feldobott nekem a google egy képet a Péteri-tavi iskoláról. Eljöttem megnézni. Nem állítom, hogy szerelem volt első látásra, mert azért csúnya volt a menyasszony, romos és lepusztult. De befészkelte magát a fejembe és foglalkoztatott, hogy mit lehetne kihozni belőle.

Volt valami kötődésetek az Alföldhöz?

Nem, bevallom, nekem semmi. Én Budapesten nőtem fel. – mondja Ferdinánd. Én tatai vagyok – mondja Ági – egészen pontosan Tata mellett, Baj-Szőlőhegyen laktunk, ami egy nagyon szép hely volt. Gyerekkoromban édesapám csinált nekünk tavat vízeséssel. Én azt a hangulatot és azt az érzést akartam visszakapni.

Szóval szerettek itt lakni...

Ági: Nagyon! Nem is vágyunk elmenni innen sehová. Legfeljebb Kiskunfélegyházára szoktunk bemenni, amit szerintem nagyon szép városka – veszi át a szót Ferdinánd – az idős platánfasorral és régi épületeivel. De ami még ennél is fontosabb, hogy az emberek nagyon kedvesek errefelé, így az első pillanattól kezdve otthon érezzük magunkat.

Ferdinánd: Itt ha kilépek a házból, szabadnak érzem magam, és ha egy napsütéses reggelen kiülök a kávémmal a teraszra, millió dolog történik: jönnek az őzek, átrepülnek felettünk a kócsagok... Az, hogy részese lehetek ennek az egésznek, fantasztikus érzés! Ez nincs meg a városban.

Ági: Én imádom a vízillatú, teliholdas nyári estéket, amikor iszonyú hangosak a tücskök és békák. Egyébként is nagyon szeretem a békákat, de a szitakötőket és a színes madarakat is. Ezek visszatérő motívumok a festményeimben. Meg a forró homokban való sétálást is imádom. Amikor ideköltöttünk föl-le járkáltam mezítláb a tanyák közti földúton.

Később körbekalauzolnak minket az egész birodalmukon. A műhelyben példás rend uralkodik: a munkaasztalon egymás mellett sorakoznak a használatban lévő szerszámok, és szétválogatva, egységes csoportokban állnak a bontott faanyagok.

A kerti tavat elrejtí a szemünk előtt a nádas, de kíváncsiak vagyunk rá, úgyhogy odaballagunk. Nevetve mesélik, hogy halak is vannak benne, köztük egy jókora ponty, Bocskor, ami szerencsésen megúsza, hogy feltálatják. Természetesen eredetileg azért kapták, hogy megegyék, de megsajnálták és elengedték.

Maga a ház lakberendezési magazinba kívánczik. Minden ott van Fanyúvasztóék kéznyma, a felújított hajópadlótól a spalettákon és ajtótokokon át a fekete kockakövekből rakott teraszig. A hatalmas tereket az alkotásaik töltik meg étellel. Az ajtó melletti cipős kispad, a mosdópult, vagy a fürdőszoba falát díszítő régi deszkából kivágott bálna Ferdinánd munkája. A padlón a falnak támasztva díszes, régi képkeretben Ági egyik festménye várja, hogy akasztót fúrjanak neki a falba. A bemutatóterem fala is tele van színes, mesevilágot idéző festményekkel. Azzal a helyiséggel, amit galériának és közösségi térnek szánnak, úgy tervezik, hogy jövő év elején készen lesznek, úgyhogy nemsokára jöhetnek a vendégek egy parádés-jelmezes farsangi bálra.

Csak miután eljöttünk vettük észre, hogy a legfeljebb egyórásra tervezett látogatás helyett három órát töltöttünk náluk. Kedves Ferdinánd és Ági! Ezúton is köszönjük a türelmeteket és kedvességeket.

www.fanyuvaszto.hu

Ferdinánd és Ági nagyra értékelik, hogy ilyen gyönyörű helyen lakhatnak, ezért amennyire tőlük telik, vigyáznak is rá. Már maga a fanyúvasztás is környezetbarát, divatos kifejezéssel élve: upcycling. Olyan hulladékhasznosítás, amikor a hulladékból készült alkotás értékőbbel bír. A ház felújításakor is figyelembe vették a környezetvédelmi szempontokat, megtartották például a régi, biológiai szennyvíztisztítót, és hamarosan napelemet is felszerelnek. Van egy konyhakertjük is, amiben vegyszermentesen kertészkednek, a nem komposztálható szemetet pedig válogatva gyűjtik és beviszik a faluban található szelektív gyűjtőszigetre.

„Ahol a víz borrá válik”

Megalakult az Órjeg és szőlőhegyei Natúrpark

Agócs Péter, Órjeg és szőlőhegyei Natúrpark Egyesület
Dr. Kiss Gábor, Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

Április elején hazánk tizenhatodik natúrparkja is megkapta a névhasználati jogosultságot. Az Órjeg és szőlőhegyei Natúrpark címátadó ünnepséget tavasszal el kellett halasztani, de októberben sort kerítenek rá Hajóson. Miért döntöttek a helyi közösségek a fenntartható térségfejlesztés natúrparki modellje mellett, s miért jelenthet új színfoltot ez az öt településre kiterjedő alföldi natúrpark a hazai natúrparki mozgalom egyre színesedő palettáján?

A Bács-Kiskun megyében, a Duna menti síkság és a Duna-Tisza közti hátság találkozásánál elhelyezkedő natúrparki térséget tájféldrajzi értelemben három észak-déli irányban elnyúló, változó szélességű övezet alkotja. Nyugaton a *Kalocsai-Sárköz* ártéri üledékekkel fedett síkja húzódik, amelynek önálló, karakteres megjelenésű kistájrésze az *Órjeg* lápvidéke. Az ártéri síkság és a homokhát markáns tájhatárát egy keskeny sávban jelentkező magaspart (*Kecel-bajai-magaspart*) képezi. Keleten a *Kiskunsági-homokhát* és az *Illancs* homokos üledékekkel fedett, hullámos síkja alkotja a natúrparki térség harmadik tájegységét. Az órjegyi táj gazdag természeti örökségét a Két víz köze 2019. nyári számában mutattuk be. A térségbe a 18. században betelepített németeknek is köszönhetően a magaspart peremén *hagyományos szőlő- és borkultúra* alakult ki, aminek lenyomata a különleges pincefalvakkal (*Hajós, Császártöltés*) köszönhetően a táj épített örökségében is tükröződik. A hagyományos ártéri gazdálkodás, valamint a szőlő-és borkultúra az alapja

annak, hogy a térség mind társadalmi, mind gazdasági szempontból is egységet képez. A natúrparki kezdeményezéshez *Hajós, Császártöltés, Érsekhalma, Homokmégy és Öregcsertő* csatlakozott. A természet védelméről szóló törvény alapján ennek az öt településnek a közigazgatási területe adja az új natúrparkot, amelynek a kiterjedése 32 410 hektár, az érintett lakosság száma 7 700 fő.

Szélesedő partneri hálózat

A natúrpark létrehozásának lehetőségét a térségben természetközeli és ökológiai gazdálkodást folytató fiatal gazdálkodók vetették fel, akik az elmúlt években következetesen dolgoztak az Órjeg gazdag természeti és táji örökségének megőrzéséért. Tevékenységük középpontjában a természetközeli gazdálkodás, azon belül is kiemelten a legeltetéses állattartás áll, amihez szervesen kapcsolódik a védett természeti értékek megőrzése és az egészséges helyi termékek előállítása. Mindehhez alapot jelenthet a térség vízszabályozásának az újragondolása, a vízviszatarítás lehetőségének a megteremtése. E tevékeny-

Házi bivalyok kezelik a gyepeket a Hajósi kaszálók Természetvédelmi Területen

ségek szélesebb körű partnerségben zajló, hatékonyabb és hosszú távon is eredményes folytatásához a natúrpark biztosíthat megfelelő kereteket, melynek közössége továbbra is nyitott az alapelvekkel azonosulni tudó térségi partnerek csatlakozására.

Központban a természetkímélő gazdálkodás

A natúrparkot létrehozó szakmai csoport a térségfejlesztés egyik kiemelt irányának a természetkímélő gazdálkodásból származó, minőségi helyi termékek gazdag kínálatán és autentikus vidéki jellegű szolgáltatásokon alapuló agroturizmus feltételeinek megteremtését tartja. A megvalósítás gerincét egy natúrparki mintagazdaság-hálózat képezi, amely a természetkímélő gazdálkodást folytató gazdaságokat, a kézműves termékeket előállító vagy szolgáltató, turizmusra fogékony vállalkozókat fogja össze. A mintagazdaságokat gyalogos, kerékpáros és lovas használatra specializált, egyfajta nagyléptékű

Kárpáti borzderesek kezelik a homoki gyepeket Homokmégy határában

Órjegyi látkép a magaspartról

Szakvezetési túra a Vörös-mocsár tanösvényen

tanösvényként is funkcionáló közlekedési hálózat kötné össze. Cél, hogy minden mintagazdaság legalább egy teljes napos, egyedi jellegű programot tudjon biztosítani az érdeklődőknek, további lehetőségként ajánlva a következő natúrparki bio- és öko-gazdaság felkeresését.

Reményeink szerint nem is olyan távoli cél, hogy a természeti élményekre vágyók számára egy egyedi jellegű látványokban gazdag, élményszerű megismerést biztosító túraútvonal-hálózat álljon rendelkezésre. Ugyanakkor a kapcsolódó helyi jellegű szolgáltatások révén a turisztikai bevételek az örjegi közösségeken keresztül hasznosulnak, hosszú távon is biztosítva ezzel a turisztikai termék fenntarthatóságát, mind környezeti, mind társadalmi és gazdasági szempontból. A hasonló jellegű szelíd turisztikai termékek kialakításának fontosságát a koronavírus-járvány szépen igazolta.

Natúrparki agrotúra

Császártöltés határában a Vörös-mocsár Természetvédelmi Terület az Örjég hajdani vízvilágának utolsó hírmondója. A magaspárt tövében dél felé haladva érezzük el a natúrparki térség következő színfoltját, a Hajósi kaszálók Természetvédelmi Területet. Itt a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a saját vagyonek kezelésében álló területen immáron hetedik éve folytat legeltetési élőhelykezelést. A közel 50 egyedet számláló házi bivaly gulya segít az elmúlt évtizedekben erősen elterjedt nád és inváziós jellegű özöngyomok, elsősorban az aranyvessző fajok és a zöld juhar visszaszorításában.

Az egykori érseki kastélyáról és pincefalujáról méltán híres Hajós külterületén érdemes felkeresni a Szalczér Birtokot, ahol az egykori mozaikos karakterű örjegi kultúrtáj vissza-

Császártöltés pincesorja szervesen beépül a faluba

állítására láthatunk már szép eredményeket felmutató gazdálkodói kísérletet. Az itteni fajgazdag gyepterületeket az erdő- és biogazdálkodással foglalkozó család – a védelmi és gazdálkodói szempontokat egyaránt figyelembe véve – aberdeen angus szarvasmarha állománnyal kezeli. Ezen a gyepon néhány évvel ezelőtt még tömeges volt a gyalogakác. Ettől az inváziós jellegű cserjétől több éves szárzúzással kellett visszahódítani az egykori legelőt, amelyet a legelő szarvasmarhák ma már jó természeti állapotban tartanak. Nyár elején, főleg hajnalban a haris (*Crex crex*) érdekes hangja mutatja, hogy bizony jó néhány pár költ a területen. Az itteni gyepek fontos táplálkozóterületei a fekete gólyának (*Ciconia*

Egy agrotúra résztvevői akár bálagurító-versenyen is részt vehetnek

nigra) is. A füves élőhely több védett növényfaj, így például a még viszonylag gyakori mocsári kosbor (*Orchis palustris*) menedéke. A békakonty (*Listera ovata*) megmaradt kisebb állományát nemrégén fedezték fel a helyi szakemberek.

A bíborherét takarmánynövényként, takarónövényként és zöldtrágyaként is alkalmazzák. Virágzárkor csodálatos látvány.

Homokméggy irányába továbbhaladva több, kisebb orchideás láprétre bukkanhatunk, ahol többnyire poloskaszagú koskort (*Orchis coriophora*), néhol szibériai nőszirom (*Iris sibirica*) telepeit találjuk. A közelben rétisas (*Haliaeetus albicilla*), illetve az útszéli magasfeszültségű oszlopok egyikén, az előzetesen kihelyezett költőládából minden évben kerecsensólyom (*Falco cherrug*) pár repíti ki sikeresen fiókáit. Hillye szállás-határában, a Boróka Farmon kárpáti bordzeres szarvasmarha fajtának történetik egy egykoron szőlőterületként használt, mára fennhagyott, de értékekkel bíró gyepterületi kezelése. Ez a kisebb méretű, szelíd és igénytelen hegyi fajta jól alkalmazkodik ehhez az alföldi élőhelyhez is, a már eltűnően lévő háztáji tartási módban is. A környéken szintén natúrparki együttműködés keretében, a helyi vadásztársassággal közösen folyik kísérlet a fogoly (*Perdix perdix*) életfeltételeinek a javítására, s ezzel a drasztikusan lecsökkent állomány talpra állítására. (Lásd Rövid hírek a 3. oldalon – szerk.)

A natúrparki térség északnyugati része, Homokméggy és Öregcsertő környéke mind kulturális, mind társadalmi-gazdasági téren Kalocsa városával áll szoros kapcsolatban. A Hungarikumok Gyűjteményében is szereplő Kalocsai fűszerpaprika-örlemény alapanyagát már évszázadok óta a falvak határában is termelik, többek között Sári Leonárd biogazdálkodó birtokán, ahol ellenőrzött ökológiai gazdálkodás keretében foglalkoznak különböző kertészeti kultúrák természetisével, kiemelten biopaprikával. Az egyesület jövőbeli terve, hogy a Dongó-Örjég egyik erősen becserjésedett lápréjtjén

őshonos bivalyállománnyal szeretné megállítani a további állapotromlást. Az előzetes felmérések során a kifestőszűz aszat (*Cirsium brachycephalum*) és a tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*) szép állományai kerültek elő a területen. A bivalyokkal történő élőhelykezelés ezen védett növényfajok állományainak megerősítését is elő fogja segíteni.

Európa legnagyobb összefüggő pincefaluja, a Hajósi pincefalva kihagyhatatlan állomása az agrotúrának. Mintegy 1200 borospince várja a borkedvelőket, közte Sziegl Balázs és családja, akiknek a pincéjében biogazdálkodással termelt szőlőből készült borokat kóstolhatunk.

A natúrparki partneri hálózat remélhetőleg tovább bővül az elkövetkezendő években, hozzájárulva az örjegi táj természeti és kulturális örökségének megőrzéséhez és fenntartható módon történő hasznosításához.

A cikk fotóit Agócs Péter készítette.

A KÜLÖNLEGES PÓKFONÁL

Márta Krisztina

Fotó: Puskás József

Az őszi kirándulásokon gyakran az az ember benyomása, hogy megsokasodtak a pókhálók, ráadásul mindenfelé ökörnyál úszik a levegőben, amely szintén a pókok "terméke". Ezeken a különálló, hosszú szájakon fiatal példányok utaznak távolabbi területekre. A pókfonal a legtöbbször csak pillanatnyi bosszúságot jelent számunkra, pedig ha többet megtudunk róla, egészen biztosan másképp gondolunk majd rá, hisz valójában egy igazi biológiai remekművel van dolgunk.

A pókfonal pillékönnyű, vízálló, kemény, de mégis nagyon jól nyújtható anyag, ami erősebb az acélnál és szívósabb a kevlárnál. A kevlár egy olyan szupererős mesterséges rostszál, amit többek között golyóálló mellények, hajótestek, páncélozott járművek gyártásához használnak, a pókfonal azonban sok tekintetben messze felülmúlja ezt.

Nem véletlen, hogy a tudósok évtizedek óta próbálják megfejteni a pókselyem titkát és lemásolni a gyártását. Japán kutatók tavaly nyáron adtak hírt arról, hogy sikerült génmódosított tengeri baktériumokat beprogramozni a pókselymet alkotó fehérje előállítására. Ha az eljárás működőképes lesz tömeggyártásban is, akkor az óriási távlatokat nyit az orvostudomány, az űripar, a ruhaipar és az építőipar területén: függőhidak tartókábeleit, kényelmes és vékony golyóálló öltözéket, biztonsági övek és sebészeti implantátumok készülhetnének pókselyemből, illetve az azt alkotó fehérjéből. Mivel az emberi test nem kezeli idegen anyagként, ezért lehetne belőle akár mesterséges inszalagokat is készíteni, és forradalmasíthatja az olyan égési sérülések kezelését is, amelyeknél mesterséges bőrt kell növesztetni.

A pókok egyébként nem is egy, hanem hétféle selymet tudnak előállítani. A testük belsejében ún. szövőmirigyek találhatók, melyek folyékony pókselymet készítenek. A folyadék akkor szilárdul meg, amikor átpréselik a potrohuk végén lévő szövőszemölcszeiken. Ilyenkor átrendeződnek a folyadékban lévő fehérjemolekulák és létrejön a szilárd pókfonal. A legtöbb póknak három pár szövőszemölcsze van, amelyeket aszerint mozgat, hogy milyen szájakat akar előállítani: ha közelíti őket egymáshoz, akkor egy vastagabb fonal keletkezik, ha pedig távolabb tartja, akkor több finom szál távozik a testéből. A pókselymet maguk a pókok is igen sokféle módon használják: van, hogy a zsákmány megfogására és becsomagolására, de otthonuk bélelésére, víz alatti búvárharang készítésére, esetleg levegőben való utazásra is készítenek pókfonalat. A zsákmányolásra szánt szájakat egyes pókok

A kecskeméti rajzfilmstúdióban készült Vízipók Csodapók hősenek modellje, a búvárpók az egyetlen pókfaj, amely légnadrágja és búvárharangja segítségével szinte egész életét a víz alatt tölti. Fotó: dr. Kriska György

még ragasztóval is bekenik, ezért van az, hogy olyan nehéz lesepni azt a ruhánkról, vagy kiszedni a hajunkból. A beragasztózott szájak úgy néznek ki mikroszkóp alatt, mint egy gyöngysor, egyenlő távolságban egyforma méretű cseppek ülnek a fonálon. Maga

a ragasztó is nagyon érdekes anyag, mert nem szilárdul meg a levegőn, nem olvad el az esőtől és állítható az erőssége. Aki eddig csak borzadva tudott a pókokra gondolni, mostantól talán egy kicsit csodálni fogja őket a szövőképességükért.

Fotó: Aradi Eszter

A Kiskunságban is rengeteg pókfaj él, amelyeket közül a legkönnyebben talán a karéjos keresztspókot (felső kép) és a látványos, szintén viszonylag nagy természetű darázspókot lehet felismerni. Méretét tekintve kétségkívül a homok és szikes területeken élő, kiterjesztett lábaival együtt 10 cm átmérőjű szongáriai cselőpók (bal oldalon) az első a hazai pókok között. Kinézete ellenére nincs közelebbi rokonságban a madárpókokkal. Zsákmányát nem hálóval fogja, hanem földalatti üregéből kirontva ragadja meg. Finomszövésű pókselymét ürege falának kibélelésére használja. Sok fajra az is jellemző, hogy a hímek és a nőstények másként néznek ki. Például a skarlát bikapókok szerényebb megjelenésű nőstényei barnásfeketéek, ám a hímek látványos külseje katicára emlékeztet. A pókok jó indikátorai az ökoszisztémák állapotának: a pókfajok magas száma a biológiai sokféleség magas szintjét jelzi.

Családi délelőttök a Kontyvirág Erdei Iskolában

Helyszín: Lakitelek-Töserdő, Szikra tanya 65/a

Megközelítés: Kecskemét felől a békéscsabai úton (44-es) Kapásfalun keresztül érhető el a Lakitelek-Tiszaalpár (4625-ös) út. Töserdő vasútállomásnál kell a vasúti átjárón áthaladni, majd a helyi tájékoztató tábla által jelzett irányba (a sínek mentén vissza az erdei úton) továbbmenni.

Általános tudnivalók: A délelőttök – programtól és időjárástól függően – zömmel szabadterén zajlanak, ezért ennek megfelelően ajánlott öltözködni. Az erdei iskolában nincs étkeztetés, vásárlási lehetőség. A programok maximális létszáma 25 fő, ára 1500 Ft/fő. A foglalkozásokat úgy tervezzük meg, hogy gyerekek és felnőttek számára egyaránt élvezetes legyen, így családi „csapatépítő” időtöltésnek bátran ajánljuk. **Jelentkezés a knp.hu/Programok oldalon.**

Október 26. hétfő (őszi szünet) 9-12 óra

„...útra kelt azóta a búbos banka is”

Az első délelőttön a madarak kerülnek érdeklődésünk középpontjába: vonulók és áttelelők, téli vendégek és kóborlók. Néhány közülük remélhetőleg fennakad ornitológusunk hálójában, így madárgyűrzésben is része lehet a résztvevőknek. Készítünk madáretetőt, és felnőttek számára is kötelező lesz a madárvonulás játék.

November 7. szombat 9-13 óra

Cipó- és kenyérlángos sütés kemencében
A kemencében sült kenyérnek nincs párja. Aki tudja ezt, nem kell gyözködni, aki még nem, az pedig használja ki az alkalmat! A kenyérsütés minden mozzanatát a résztvevők végzik, és amíg kel a cipó, a kenyérsütés hagyományával ismerkedünk és népi játékokat játszunk.

December 12. szombat 9-12 óra

„...csak álmos ő, de nem beteg”

A téli erdő unalmasnak és kihaltnak tűnik, és tényleg, hová tűnt a tavasszal, nyáron itt nyüzsgő sokaság? A madarakról tudjuk, hogy elvonultak, így a többiek nyomába eredünk. Szó szerint, nyomozásra fel!

Október 24. Őszi túra a Kolon-tónál

Izsákról indulva a Kolon-tó szegélyében több kilátópontot érintünk. Az őszi hangulatban gyalogtúrázunk az Aqua Colun tanösvényen, mindeközben megfigyeljük az őszi, színesedő tájat, a vonuló madarakat és megismerkedünk a Kolon-tó tájtörténetével, természeti értékeivel és azok védelmével.

Túraútvonal hossza, jellege: 12 kilométer, földút. Az indulás 9:00 óra körül várható, a találkozó pontos időpontját és helyszínét a jelentkezőkkel külön egyeztetjük. Fél napos program.

Találkozó: A reggeli órákban Izsákon. A találkozó időpontját és pontos helyét a regisztrált jelentkezőkkel egyeztetjük.

Részvételi díj: felnőtt 1000 Ft/fő, diák és nyugdíjas 500 Ft/fő, családi 2500 Ft
Jelentkezés kizárólag online módon a knp.hu oldalon. Max. 30 fő.

November 10. Ótórai zöldtea

Természetismereti előadássorozat a Természet Házában. A Kolon-tó a klímaváltozás tükrében címmel tart előadást Biró Csaba, természetvédelmi örkerület-vezető, Kiskunsági nemzeti Park Igazgatóság.

Időpont: 17:00-18:00 óra
Helyszín: Természet Háza (Kecskemét, Liszt Ferenc u 19.)
A belépés ingyenes.

November 21. IX. Fehértavi Darvadozás

Idén Sándorfalván, a Pallavicini Kastély a rendezvényközpont. Színes programokkal, játékokkal, bemutatókkal, vetítéssel, előadással várjuk a vendégeket. A napra a darubehúzás szakvezetési megtekintése teszi fel a koronát.

Helyszínek: Sándorfalva - Pallavicini Kastély, Szalakóta Látogatóközpont
A részvétel ingyenes.

December 5. Mikulás-túra a Kontyvirág erdei tanösvényen

A téli erdő unalmasnak és kihaltnak tűnik, de nem az! A túra végén a résztvevők vendégeink egy meleg teára az erdei iskolában.

Találkozó: 9:00 órakor a Kontyvirág Erdei Iskolában

Részvételi díj: felnőtt 1000 Ft/fő, diák és nyugdíjas 500 Ft/fő, családi 2500 Ft.
Mikulás sapkát viselőknél ingyenes!

December 12. Madárkarácsony a Kolon-tónál

A program során bemutató madárgyűrzést tartunk és téli madáreséget készítünk. Közben arról beszélgetünk, hogyan tehetjük elviselhetőbbé tollas barátainknak a telet. Kb. 4 órás program.

Találkozó: 9:00, Izsák, Fogathajtó Pálya, madáretető

Részvételi díj: felnőtt 1000 Ft/fő, diák és nyugdíjas 500 Ft/fő, családi 2500 Ft
Jelentkezés kizárólag online módon a knp.hu oldalon. Max. 30 fő.

ŐSZI DARULESEK

a szegedi Fehér-tónál

Fotó: Szalai Károly

A szegedi Fehér-tó nemzetközi jelentőségű madárélőhely.

November derekán az egy időben itt tartózkodó darvak száma elérheti a 40-45 ezret is.

Alkonyati behúzásuk a tóra felejthetetlen élmény.

Csoportoknak 20 fő felett egyéni időpontban is vállalunk túravezetést!

Minden túra a Tisza-völgyi Bemutatóháztól indul (az E5 főút 158-as km-szelvényénél).

A daruleshez saját gépjármű szükséges! Tömegközlekedéssel érkezőknek autóinkkal segítünk megoldani a terepen való mozgást.

Részvételi díj: felnőtt 1000 Ft, diák és nyugdíjas 500 Ft, hajnali túra egységesen 2500 Ft/fő

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián, 30/638-0297, abrahamk@knp.hu,

Facebookon: szegedi Fehér-tó

A darulesre terepszínű vagy sötét ruhában érkezünk.

Vaku és zseblámpa használatával ne zavarjuk a madarakat.

Előzetes bejelentkezés szükséges!

Időpontok 2020. októberben:

17., szombat 15:00 óra
18., vasárnap 15:00 óra
24., szombat 15:00 óra
25., vasárnap 14:00 óra
31., szombat 14:00 óra

Időpontok 2020. novemberben:

1., vasárnap 14:00 óra
7., szombat 14:00 óra
8., vasárnap 05:15 óra (hajnali!)
8., vasárnap 14:00 óra
15., vasárnap 13:30 óra
22., vasárnap 05:15 óra (hajnali!)
22., vasárnap 13:30 óra
28., szombat 13:30 óra
29., vasárnap 13:30 óra